

Szlak XIX. wiecznej drewnianej architektury włókienniczej Parku Kulturowego Miasto Tkaczy

Zapraszamy na spacer szlakiem drewnianej dziewiętnastowiecznej zabudowy włókienniczej w Zgierzu.

Na terenie Parku znajduje się wiele budynków z początku XIX w. Są to przede wszystkim domy pierwszych sukienników budowane według typowych planów. Są one drewniane lub murowane najczęściej z mieszkalnym poddaszem. Na parterze znajdowały się na ogół cztery izby przedzielone na przestrzał sienią. Posiadały charakterystyczne wejście, umieszczone we wnęcie, flankowanej kolumnkami lub pilastrami. Dach najczęściej dwuspadowy, naczółkowy. Od frontu facjatki (wystawki) z trójkątnymi szczytami. W wielu domach znajdują się interesujące detale architektury klasycystycznej, ciekawa stolarka lub okucia, wnętrza zdobione sztukateriami, bądź oryginalnym belkowaniem.

Rembowskiego 1 - Dom stolarza Tomasza Tymińskiego z 1826 roku przeniesiony z J.H. Dąbrowskiego 7 na obecne miejsce w 2010 roku. Siedziba Parku Kulturowego Miasto Tkaczy oraz ekspozycja artefaktów (Salonik Hermanna) i Kawiarnia na parterze.

Rembowskiego 1 - Dom sukiennika Michała Radzikowskiego z lat 20-tych XIX w. przeniesiony z ulicy S. Dubois 7 na obecne miejsce w 2010 roku. W pięcioosiowym budynku z wystawką mieści się Hostel „Folkier” oferujący turystom miejsca noclegowe oraz salę konferencyjną.

Narutowicza 5 - Dom młynarza Gotfryda Filipa wybudowany około 1830 roku na działce przy ul. J.H. Dąbrowskiego 9, a przeniesiony na obecne miejsce w 2010 roku. Na przełomie XIX i XX wieku w budynku mieściła się pierwsza chrześcijańska ochronka. Dziś działa tutaj galeria wystaw czasowych,

Szlak XIX. wiecznej drewnianej architektury włókienniczej Parku Kulturowego Miasto Tkaczy

a na piętrze ekspozycja z kolekcją lalek donacji Wiesławy Zeler prowadzona przez Muzeum Miasta Zgierza.

Narutowicza 7 - Dom Karola Borsta sukiennika, protoplasty najpotężniejszego zgierskiego rodu fabrykanckiego. Pierwotnie dach domu pokryty był gontem, a Borstowie zamieszkiwali tylko jego jedną ukończoną połowę. Obecny wygląd dom zawdzięcza przebudowie z końca XIX wieku.

Narutowicza 6 - Dom Juliusza Berendta mistrza stolarskiego, wybudowany w 1865 roku wg projektu Jana Karola Mertschinga. Obecnie siedziba Fundacji „D.O.M.” i Centrum Konserwacji Drewna. Budynek nie posiada charakterystycznej dla Zgierza wystawki na piętrze, natomiast dekoracja snycerska nad oknami, obramienia płytkiej wnęki drzwi wejściowych i fartuszka profilowanego gzymsu pod okapem, przywodzi wzory staroruskiego stylu panującego wówczas w budownictwie drewnianym, jak i w rzemiośle artystycznym Cesarstwa Rosyjskiego.

Narutowicza 9(Szczęśliwa 64) - Dom tkacza Marcina Wiese, wybudowany według rysunku normalnego ok. 1826 roku na placu przy dawnej Szczęśliwej nr 64. Rodzina Wiese przybyła do Zgierza w 1821 roku z Trzcianki w Wielkopolsce i początkowo mieszkała przy ul. Długiej. Budynek poddano modernizacji w ostatniej ćwierci XIX wieku wymieniając min. stolarkę okienną i drzwiową.

Narutowicza 8a(Szczęśliwa 108) - Dom Gottlieba Hentschela z 1826 roku zbudowany dla sukiennika przybyłego do Zgierza z Międzyrzecza i pełniącego w latach 30-tych XIX w. urząd starszego cechu. W budynku zachowały się oryginalne drzwi wejściowe, filary flankujące wnękę wejściową z kapitelami z motywem liści papirusu, profilowane gzymsy wieńczące elewację frontową i gzymsy obiegające fronton wystawki.

Narutowicza 11(Szczęśliwa 63) - Dom mechanika Hieronima Vogta wybudowano w 1825 roku. Dom i budynki pomocnicze w podwórzu powstały w latach 1826-1828. Vogt uruchomił manufakturę produkującą warsztaty tkackie i inne maszyny, w której znalazło pracę ponad 30 osób. Budynek frontowy pierwotnie pokryty był dachówką karpiówką. Podczas remontu w latach 60-tych XX w. elewacje pozbawiono wszystkich detali

Szlak XIX. wiecznej drewnianej architektury włókienniczej Parku Kulturowego Miasto Tkaczy

architektonicznych.

Rembowskiego róg 1-ego Maja(Róg Wysokiej i Średniej) - Jatki rzeźniczo-piekarnicze na Nowym Mieście wybudowane w latach 1827-1828 wg projektu Bonifacego Witkowskiego. Dwa skrzydła podcieniowych arkad otwierających się na ulice przetrwały tylko do lat 60-tych XIX wieku, w przeciwieństwie do Jatek z Długiej, rozebranych przez Niemców w latach okupacji.

1-ego Maja róg Rembowskiego - Budynek rekwizytorni straży ogniowej z 1897 roku z charakterystyczną czworoboczną wieżą do ciągłego nadzoru, na której od 1914 roku funkcjonowała bardzo głośna syrena. Od 1951 roku siedziba Zawodowej Straży Pożarnej.

Rembowskiego 17(Średnia 226) - obecnie Centrum Kultury Dziecka. Pierwotny dom pod tym adresem zbudowano w 1827 roku dla fabrykanta sukna Augusta Schwartzschultza przybyłego do Zgierza z Bratrz(Brójce). Oprócz drewnianego domu na działce znajdował się również magazyn i stajnia oraz dalej ogród owocowy. W 2006 r. ze względu na bardzo zły stan techniczny budynek został rozebrany.

Wschodni narożnik Długiej i Narutowicza - pusty plac po kościele ewangelicko-augsburskim wzniesionym w 1826 roku wg projektu Bonifacego Witkowskiego. W tympanonie świątyni można było kiedyś przeczytać w języku niemiecki, urywek z Psalmu 84: „Wie lieblich sind deine Wohnungen, Herr Zaboeth” („Jak miłe są przybytki twoje, Panie Zastępów”). Obecnie kościół ewangelicki znajduje się na ulicy Spacerowej 2 i jest to budowla modernistyczna z 1972 roku.

Róg Długiej i Narutowicza - Pastorówka wzniesiona przed 1839 r. dla księdza Henryka Bando, od wielu lat w ruinie.

Narutowicza 15(Szczęśliwa 61) - Dom postrzygacza Józefa Perschela, to murowany budynek z 1829 roku, wzniesiony według indywidualnego projektu z charakterystycznymi dwoma kompozytowymi półkolumnami flankującymi wejście. Wykańczanie tkaniny poprzez precyzyjne strzyżenie specjalnymi, bardzo ostrymi nożycami wystających ponad powierzchnię sukna

Szlak XIX. wiecznej drewnianej architektury włókienniczej Parku Kulturowego Miasto Tkaczy

włosów oraz inne czynności wykończeniowe. Dom Józefa Perschela należy do najbardziej okazałych zgierskich siedzib rękodzielniczych i jest dobrym przykładem architektury w stylu biedermeier.

Narutowicza 28 - Dom Jana Hanke, sukiennika przybyłego z Obrzycka w Wielkim Księstwie Poznańskim. Dom wybudowany wg projektu normalnego przed 1826 rokiem, zatwierdzony protokołem przez Rajmunda Rembielińskiego.

Narutowicza 27 - Dom sukiennika Jana Gramsa wybudowany przed 1829 rokiem, według rysunku normalnego w wersji bez wystawki. W drugiej połowie XIX wieku dom przeszedł w ręce rodziny Kunkel z Dąbia, która w 1905 roku wzniosła w głębi placu wielopiętrową murowaną oficynę na krosna mechaniczne do produkcji sukna. Po 1945 roku oficynę zaadoptowano na lokale mieszkalne z zasobu miejskiego.

H. Dąbrowskiego 21 - „Dom pod lwami”. Klasycystyczny, reprezentacyjny, piętrowy budynek z 1828 roku, zbudowany dla postrzygacza wełny Karola Millera, z ryzalitem na osi, zwieńczonym prostokątną attyką z trzema płycinami wypełnionymi płaskorzeźbami o symbolice włókienniczej (nożyce do postrzygania wełny, szyszki do zmiękczenia wody) i parą antytetycznie usytuowanych kamiennych rzeźb, przedstawiających leżące lwy. W 1834 roku nieruchomość kupił Piotr Kolubakin, były podpułkownik rosyjskiej armii i inspektor lasów rządowych. Od lat 50-tych XIX wieku do 1945 r. własność rodziny Zippel. Od 1978 roku budynek jest siedzibą Muzeum Miasta Zgierza, gdzie oprócz ekspozycji wnętrz mieszczańskich i wystaw czasowych znajduje się również imponująca makietą Zgierza z połowy XIX wieku.

Długa 33 - Dom Jana Lebelta z lat 20/30-tych XIX wieku, późniejsza szkoła ewangelicka z internatem. Ta okazała piętrowa kamienica, z sienią na osi, flankowana jest dwoma płytkimi ryzalitami. W półkolistych wnękach, nad sześciokątnymi oknami parteru, umieszczono klasycystyczne główki kobiece. Wykonane są one w stiuku i harmonizują z boniowanym opracowaniem pierwszej kondygnacji budynku. Płynnie przechodzącym w mur arkadowego ogrodzenia wzdłuż ulicy Narutowicza.

Szlak XIX. wiecznej drewnianej architektury włókienniczej Parku Kulturowego Miasto Tkaczy

Narutowicza 14(Szczęśliwa 111) - Murowany dom muzyka Mateusza Krajcewicza, powstał w 1828 roku, według indywidualnego projektu architektonicznego. Budynek z brukowanym podwórzem, wyceniono w katastrze ogniowym na 6.000 złotych. Siedmioosiowy, dwutraktowy z ryzalitem na osi, zwieńczonym frontonem wspartym na dwóch szerokich lizenach. Obecne pokrycie domu papą, odbiera mu dawne walory klasycznego operowania dużymi bryłami form architektonicznych.

Narutowicza 1 - Rządowy dom tkacza z lat 1821-1823. Murowano-drewniany z ryzalitem na osi i wystawką, prawdopodobnie wzniesiony według projektu architekta Ludwika Bethier budowniczego obwodu łęczyckiego.

Narutowicza 3 - Rządowy dom tkacza z lat 1821-1823. Murowano-drewniany z ryzalitem na osi i wystawką. W Zgierzu powstało sześć takich domów. Zaś w Łodzi zachowały się jedynie dwa domy na Piotrkowskiej 240 i 263, w wersji bez ryzalitu i wystawki na piętrze.